(इंग्रजी टंकलिखित न्यायनिर्णयाचे मराठी भाषांतर)

सावित्री देवी

वि.

हरियाणा राज्य आणि इतर

फेब्रुवारी १२, १९९६

[के. रामास्वामी आणि जी. बी. पटनायक, न्या. न्या.]

भूसंपादन कायदा, १८९४ :

कलम ४ (१), ११ - - निवाडा - दिलेली नुकसान भरपाई- अंतिम झाले - पूर्वीच्या मालकाकडे असलेला पूर्वीपासून अस्तित्वात असलेला हक्क, मालकी हक्क आणि व्याज संपुष्टात येते आणि ते काढून घेतले जाते - राज्याला निहित आणि लाभार्थी सर्व बंधनांपासून मुक्त- केवळ संपादनानंतर जमिनीचा वापर होत नाही म्हणून पूर्वीचे धारक आपोआप वाटपास पात्र होत नाहीत - मार्गदर्शक तत्त्वांच्या अधीन राहून त्यांच्या दाव्याचा विचार केला जाईल- न्यायालयासमोर अर्ज दाखल करण्याचा अधिकार सक्षम अधिकारी जो भूमिकांनुसार विचार करेल आणि त्याची विल्हेवाट लावेल.

यूपी राज्य विरुद्ध पिस्ता देवी, ए आई आर (1986) एससी 2025, संदर्भित.

दिवाणी अपिलीय अधिकारक्षेत्र

दिवाणी अपील क्रमांक ३७९४ / १९९६

पंजाब हरियाणा उच्च न्यायालय सी.डब्ल्यू.पी. क्रमांक १५९७ / १९९१ मधील ३१.५.९४ रोजीच्या निर्णय व आदेशावरून अपीलकर्त्यातर्फे नीरज कुमार जैन आणि श्रीमती आभा आर शर्मा

न्यायालयाने खालील आदेश दिला :

अनुमती दिली

पंजाब आणि हरयाणा उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने ३१ मे १९९४ रोजी डब्ल्यूपी क्रमांक १५९७/९१ मध्ये दिलेल्या आदेशावरून विशेष परवानगीने हे अपील करण्यात आले आहे. याचिकाकर्त्याचा युक्तिवाद असा आहे की तिची जमीन सार्वजनिक हेतूसाठी, म्हणजे निवासी आणि व्यावसायिक हेतूसाठी संपादित केली गेली आहे, जमिनीचा वापर विविक्षित उद्देशासाठी केला गेला नाही, म्हणून ती, एसएलपी पेपर बुकला जोडलेल्या परिशिष्ट 3 प्रमाणे सरकारच्या धोरणानुसार, जमीन वाटपास पात्र आहे. दिनांक २० ऑगस्ट १९८० रोजी मोठ्या प्रमाणात जमीन संपादित करण्यासाठीही भूसंपादन कायद्याच्या कलम ४ (१) अन्वये अधिसूचना प्रसिद्ध करण्यात आली होती. १२ फेब्रुवारी १९८६ रोजी कलम ११ अन्वये हा निवड देण्यात आला आणि नुकसान भरपाई देण्यात आली आणि ते अंतिम आहे. भूखंड वाटपासाठी सरकारने आखलेल्या धोरणानुसार जमीन संपादनाच्या बदल्यात भूखंडाचे वाटप करण्याचे निर्देश द्यावेत, अशी विनंती करणारी रिट याचिका याचिकाकर्त्याने दाखल केली आहे. उत्तर प्रदेश राज्य वि पिस्ता देवी, ए

आई आर 1986 एससी 2025 या न्यायालयाने घालून दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार अवलोकन होण्यासाठी विनंती केली.

एकदा जमीन संपादित झाली आणि अधिग्रहण अंतिम झाले कि मग पूर्वीच्या मालकाकडे असलेला पूर्वीचा हक्क, किंवा अधिकार सर्व संपुष्टात येते आणि ते राज्याकडे जाते आणि लाभार्थी मग बोजापासून मुक्त आहे. प्रश्न असा आहे की, पूर्वीचा धारक हा जागा वाटपाचा हक्कदार आहे का? धोरणाचा शेवटचा परिच्छेद असे नमूद करतो की:

एखाद्या विस्थापिताने त्या शहरात कोणतेही घर/दुकान/भूखंड नसल्याचे प्रतिज्ञापत्र दाखल केल्यास त्याला भूखंडाची ऑफर दिली जाऊ शकते, शिवाय अधिसूचना जारी करण्यापूर्वी एक वर्ष तो कलम 4 अंतर्गत भूसंपादन कायदा, १८९४ संपादित प्रस्तावित जमिनीचा मालक असावा आणि त्याची ७५% जमीन या अंतर्गत अधिग्रहण येणे असावी .

या अटींची पूर्तता केल्यावर आणि त्यानंतर त्यात नमूद केलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांच्या अधीन राहून, उमेदवार वाटपासाठी विचारकरण्यास पात्र असेल. केवळ भूसंपादनानंतर जमिनीचा वापर होत नसल्यामुळे ते आपोआप वाटपास पात्र नसतात, परंतु मार्गदर्शक तत्त्वांच्या अधीन राहून त्यांच्या दाव्याचा विचार केला जाईल. अपीलकर्त्याला सक्षम प्राधिकरणासमोर अर्ज दाखल करण्याचा अधिकार आहे आणि मग ते तस विचार करेल आणि त्याची नियमानुसार निकाली काढील.

वरील निर्देशांसह अपील निकाली काढले जाते. खर्च नाही.

अपील निकाली काढण्यात आले.

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या / तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

x-x-x-x